Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדעו טאג
פרענומערירען
אונד דער פרענומעראציאָנס-טערמי
בעגיננט מיט דעם עמפפאַנג דעם
ערסטען בלאַטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולוואר נומ׳ 29
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו יענדען בעליעבע.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאַטט ערשיינט
דרייטאל וואָכענטליד
מאָנטאָג, מיטוואָך אונד פריידאָג,
אונד קאָסטעט
פיר עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. — קר. ע. וו.
פירטעליעהר. 2 גולד. 50 קר. ע. וו.

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. 50 קר. ע. וו.
פירטעליעהר. 2 גולד. 75 קר. ע. וו.

Nr. 29, צוואָלפטער יאהרגאנג — פעסט, מאָנטאג כה אדר ה.ת׳ר׳ם׳. — Pest, den 8. März 1880.

טיסאָ האט געזיעגט!

גאָטט זייא דאנק, דאס דער רעדע-שטורם אים אינגארישען רייכסטאגע שאָן פאָראיבער איזט! — וואס דא אללעס וועהרענד דער באָרשעט-פער-האנדלונגען, דיא שאָן פירצעהן טאגע דויערן, צו-זאממענגעשפראָכען וואורדע: מאן דענקע זיך 445 פרעדיגער, דיא פאָללע צוויא וואָכען פאָרטוועהרענד פרעדיגען! — פריילך איזט מיט דעם רעדען ניכטס געטהאן; אבער מאן האט געטהאן רעדען! — ווער אלל דיעזע רעדען מיט אייגענען אהרען געהאָרט, אָדער זיא מיט אייגענען אויגען אויספיהרליך אין דען גראָסען צייטונגען געלעזען, דער האט זיך פאָר פיעלעם האָרען אָדער לעזען זיכערליך — דען מאגען פערדאָרבען! — וואס האט נון דער רעדע-שטורם, דען דיא לינקע געגען דיא רעגיערונג לאָזגעלאססען, בעווירקט? — ניכטס. אלס דאס דיא רעגיערונג איינען בעדייטענדען זיעג ערהונגען האט: פאָן 445 דעפו-טירטען שטיממטען 222 פיר אונד נור 174 געגען דיא רעגיערונג. דיא איבריגען דעפוטירטען וואָרען ניכט ביא דער זיטצונג. יעדענפאללס אבער האט דיא רעגיערונג מיט איינער מאַיאָריטעט פאָן 48 שטיממען געזיעגט!

וויא וויר בערייטס ערקלערטען, האנדעלטע עס זיך ביא דיעזער אבשטיממונג ניכט בלאָס דארים, אָב מאן דיא שטאאטס-איינגאהמען אונד אויסגאבען פיר דאס יאהר 1880 דער רעגיערונג בעוויללינען, זאָנדערן אויך דארים, אָב מאן דיעזער רעגיערונג דאס פערטרויען קונדגעבען זאָלל. — אונד זיעהע: 222 דעפוטירטע שטיממטען פיר דיא באָרשעט-בעוויללינגונג אונד פיר דיא פערטרויענס-קונדגעבונג פיר דיא רעגיערונג!

דיא ניכטערנען אונד בעזאָננענען דעפוטירטען דער ליבעראלען פארטייא ווינשען וואָהל איינע בעססערע ווירטהשאפט אלס דיא יעטציגע; אבער אונטער דען יעטציגען אומשטענדען קאָננען זיא קיין אנדערעס אונד פאססענדערעס מיניסטעריאום צוזאממענשטעללען, קיינען אנדערען מיניסטער-פרעזידענטען פינדען. זיא מיסטען אלזאָ פיר דאס ווייטער-פערבלייבען טיסאָ׳ס שטיממען אונד טראָסטען זיך מיט דער האָפפנונג, דאס טיסאָ זעלבסט פאָן נון אן דיא ווירטהשאפט פערבעססערן, מאנכען אונפעהיגען מיניסטער צוריקטרעטען אונד דאפיר אנדערע פעהיגערע ערגעננען לאססען ווערדע. איין אנדערער אונגארישער מיניסטער-פרעזידענט, אלס טיסאָ, איזט יעטצט אונדענקבאר. ניכט אונטער דען אייסערסט-לינקען אונד ניכט אונטער דען אייסערסט-רעכטען קאננט מאן יעטצט איינען פאססענדען מיניסטער-פרעזידענטען אויספינדיג מאכען. — אללע פלאנע, דיא ווייר אין דען לעטצטען פירצעהן טאגען פאָן דען געגנערן דער רעגיערונג געהאָרט האבען, טויגען גאר ניכטס. דיא ליבעראלע פארטייא דאכטע זיך דאהער: איין מיניסטעריאום איזט לייכט צו שטירצען, שוועהרער אבער איזט, איין נייעס, פאססענדעס מיניסטעריאום צוזאממען-צושטעללען.

מיט דיעזער איהרער פערטרויענס-קונדגעבונג פיר טיסאָ בעגינדעט וואָהל ניכט דיא ליבעראלע פארטייא, דאס זיא מיט דער ביזהעריגען ווירטה-שאפט דיעזעס מיניסטעריאום׳ס פאָללקאממען צו-פריעדען איזט. דיא ליבעראלע פארטייא ווינשט פיעלמעהר, דאס טיסאָ אייניגע שטעללען אין זיינעם מיניסטעריאום דורך אנדערע, בעססערע אונד פעהי-גערע מיניסטער בעזעטצען אונד איינע בעססערע ווירטהשאפט איינפיהרען זאָללע. איבערהויפט מיט אין דער פערוואלטונג אונד אין דער בעאמטענ-ווירטהשאפט איינע בעדייטענדע בעססערונג פאָר-גענאָממען ווערדען. אונד ווענן טיסאָ דיעזען ער-וואַרטונגען נאכקאָממט, דאנן האט דיא ליבעראלע פארטייא דאראן רעכט געטהאן, דאס זיא דיעזען מיניסטער-פרעזידענטען ניכט געשטירצט אונד קיינע נייע פערווירונג הערפאָרגערופען האט. מיט איי-נעם פערזאָנען-וועכסעל האט מאן ניכט פיעל גע-וואָננען, אונד אויך איין אנדערער מיניסטער-פרעזי-דענט קאָננטע קיינע מילליאָנען אים דער ערדע הערפאָרציבערן!

אויך אין דער פאָרגעסטריגען רייכסטאגס-זיטצונג זינד נאָך לענגערע רעדען געהאלטען וואָר-דען, אבער וויר פינדען אין דענזעלבען קיינען איי-ציגען וויכטיגען געדאנקען, דער היער מיטטהיילענס-ווערטה ווערע. דיא געגנער דער רעגיערונג שימפפ-טען געגען דאס מיניסטעריאום אונד שטעללטען נייע פלאנע אויף — אונד דער געוואנדטע רעדנער טיסאָ קאלמאן צייגטע, וויא אונאויספיהרבאר דיעזע פלאנע זיינער געגנער זייען. דערארטיגע רעדען מיט גלייכעם אינהאלטע קאָממען יעדעס יאהר ביא דער „באָרשעט-דעבאטטע" פאָר — אונד דער לעזער קאנן זיא אין דען פאָריעהריגען אונד פאָר-פאָריעהריגען בלעטטערן לעזען. דאָגעגען פאָלגענטען וויר מיט דיע-זען רייכסטאגס-רעדען [illegible] גראָסטען טהייל אינזע-רעם בלאטטעס אויסצושלען; הייטע אבער זעהען וויר, דאס וויר, ווענן וויר אויך היער דיא „באָרשעט-דעבאטטע" אויספיהרליך מיטטהיילטען, נור דאסזעל-בע ליעפערן ווירדען, וואס וויר שאָן לענגסט גע-בראכט האבען. טיסאָ איזט שאָן פינף יאהרע מי-ניסטער-פרעזידענט, אונד אין דיעזען פינף יאהרען איזט שאָן אללעס שיעס-פולווער געגען איהן פער-שאָססען וואָרדען, זאָ דאס איין נייער בעדייטענדער קנאלל ניכט מעהר הערפאָרצובריגנען איזט.

וויר העטטען נור געווינשט, דאס הערר טיסאָ, נאכדעם ער דיא אונאויספיהרבארקייט דער פלאנע זיינער געגנער בעוויעזען, איינען אייגענען, יא אויס-פיהרבארען אונד גוטען פלאן העטטע אויפשטעללען זאָללען. הערר טיסאָ האט אבער פאָרלייפיג קיינען איינענען פלאן פאָרגעלעגט, זאָנדערן האט נור פער-שפראָכען, ער ווערדע ערסט איינע זאָלכע קאָמ-מיססיאָן איינזעטצען, וועלכע איינען פלאן צור בעססערן פערוואלטונג אונד צור בעססערן ווירטה-שאפט אויסארבייטען ווערדע. דיעס מאָגע נון רעכט באלד געשעהען. דענן דאס לאנד בעדארף איינער באלדיגען בעססערונג!

ווידער דער יידישע שול-פאָנד.

דיא אנגעלעגענהייט דעס איזראעליטישען לאנ-דעס-שולפאָנדעס איזט אויך אין דער אפפענטליכען פאָרגעסטריגען רייכסטאגס-זיטצונג נאָך ניכט צור פערהאנדלונג געלאנגט: זיא קאם ערסט אין דער געסטריגען אבענד-קאָנפערענץ דער ליבעראלען רייכסטאגס-פארטייא צור פאָר-בעשפרעכונג אונד צור פערהאנדלונג. — בעקאנגטליך איזט דיעזע לי-בעראלע פארטייא דיא רעגיערונגס-פארטייא. צו וועלכער אללע מיניסטער געהאָרען, אונד דיעזע ליבעראלע פארטייא בילדעט דיא גראָסע מעהר-הייט אים רייכסטאגע.

אין דיעזער קאָנפערענץ שפראך צוערסט קולטוס-מיניסטער טרעפאָרט. ער ערקלערטע צוערסט דען אינהאלט דער פאָן דען פערשיעדענען יידישען פארטייען אין דיעזער אנגעלעגענהייט דעם רייכסטאגע פאָרגעלעגטען ביטטגעזוכע — אונד שילדערטע דאנן דאס ביזהעריגע פאָרגעהען דער רעגיערונג אין דער פערוואנדלונג דיעזעס יידישען לאנדעס-שולפאָנדעס. —

דער רעפערענט דער ביטטגעזוכס-קאָממיס-סיאָן, נאמענס וועטשעי, ערצעהלטע נאכמאלס דיא ענטשטעהונגס-געשיכטע דיעזעס יידישען שול-פאָנדעס אונד זאגטע, דאס דיא קאָממיססיאָן היע-ריבער פאָלגענדעס בעשלאָססען האט: ערסטענס, איבער דיא רעכטליכע זייטע דיעזעס פאָנ-דעס (דאס הייסט: אים צו וויססען, וועם ער איי-גענטליך רעכטליך געהאָרט אונד וואצו ער נאָך דעם רעכטע בעשטיממט איזט) זאָלל דער רייכסטאג ערסט שפעטער ענטשיידען, נעמליך צור צייט, אלס מאן אויך איבער דיא רעכטליכע נאטור דער איבריגען ניכט-יידישען לאנדעס-פאָנדע ענטשיידען ווירד. — צווייטענס ווירד אבער שאָן יעטצט דער קולטוס-מיניסטער אנגעוויעזען, דיעזען יידישען שולפאָנד ווייטער נור אונטער זיינער האנד צו האלטען, אים דאמיט דיא יידישען שולען צו אונטערשטיטצען אהנע ריקזיכט דאריף, אָב דיעזע דער אָרטהאָדאָק-סען- אָדער נעאָלאָגען-פארטייא געהאָרען. דער מי-ניסטער זאָלל נור דען געזעטצמעסיגען שטאנד דער צו אונטערשטיטצענדען שולע, דיא געלד-לאגע דער בעטרעפפענדען געמיינדע אונד דיא בעדירפניססע דער אללגעמיינען בילדונג בעריקזיכטיגען.

הערריך ענטשטאנדען איינינע מיינונגס-פער-שיעדענהייטען.

דער דעפוטירטע פייל סאָנטאגה זאגטע: איך נעהמע נור דיא צווייטע העלפטע דיעזעס קאָמ-מיססיאָנס-בעשלוססעס אן (נעמליך דאס „צווייטענס"); אבער אנשטאטט דעם „ערסטענס" זאָלל מאן דען זאטץ שטעללען, וועלכער אויסשפריכט, דאס דיע-זער פאָנד מיט דער צייט דעננאָך אין דיא זעלבסט-שטענדיגע פערוואלטונג דער איזראעליטען געלאנ-גען ווערדע.

געזא מאָטשארי זאגטע: „דיעזע גאנ-צע אנגעלעגענהייט געהאָרט צור רעכטס-קאָמ-מיסיאָן, וואָ מאן ערסט איבער דאס רעכטליכע דיעזעס פאָנדעס צו ענטשיידען העטטע. אָהנעהין בין איך איין געגנער דעס ראבבינער-סעמינארס, וויל עס היער נור דיא דייטשע שפראכע פערברייטעט אונד ניכט דיא אונגארישע.

הערריך זאגטע מיניסטער-פרעזידענט טיסאָ: דיא אונאיינינקייטען צווישען דען פערשיעדענען יידישען פארטייען זינד ניכט עטווא וועגען דער רע-ליגיאָנס-גרונדזעטצע, זאָנדערן נור וועגען געמיינדע-איינריכטונגען, וועגען דער שטאטוטען ענטשטאנדען. איך שטיממע דאהער פיר דען קאָממיססיאָנס-אנטראג, נעמליך פיר דיא אינטהיילבארקייט דעס פאָנדעס. דאָך האבע איך ניכטס דאגעגען, ווענן אין יענעם קאָממיססיאָנס-בעשלוסע דאס „ערסטענס" ווענבלייבט אונד נור דאס „צווייטענס" אנגענאָמ-מען ווירד.

הערריך זאגטע ווידער קולטוס-מיניסטער טרעפאָרט: מאָטשארי׳ם איינווענדונגען גע-גען דאס ראבבינער-סעמינאר זינד אונריכטיג. מיט דיעזעם סעמינאר וואורדע איינע יידישע בילדונגס-אנשטאלט געשאפפען, וועלכע אונזערעם פאטער-לאנדע, ווענן אויך ניכט גלייך, זאָ דאָך שפעטערהין פאָן גראָסעם נוטצען זיין ווירד.

דער דעפוטירטע שטעפאן טעלעסקי ניכט אבער דעננאָך דעם מאָטשארי רעכט אונד שליעסט זיך זיינער אנזיכט אן.

דער דעפוטירטע אלעקסאנדער מאַרקוש זאגטע: „איך האלטע וואָהל דאס געזעץ דער אָר-

נער נאך שפעטערען אללערהאכסטען פערפיגונג איים דעם יאהרע 1856 די"א בעקאננטען צוועקע גע-ני' בעצייכנעט וואורדען, פיר וועלכע דיעזער פאנד צור פערוועגדונג געלאנגען מאגע. — איף דיעזע ענטשטעהונגס-געשיכטע לעגט דער קולטוס-מיניס-טער בעזאנדערעס געוויכט. דענן דיא ארטהאדאקסען בעהייפטען, דאס דער שולפאנד איים איינער איינגע-רעכטען קריעגס-שטייער ענטשטאנדען איזט, וויל דיא יודען זיך אן דעם אונגארישען פרייהייטס-קריעגע בעטהייליגטען. דא הייטע דען פרייהייטס-קריעג פאם יאהרע 1848—1849 ניעמאנד אין אונגארן, יא ניכט איינמאל דער קאניג זעלבסט מעהר אלס שטראפווירדיגע רעוואָלוציאָן בעטראכטעט, זא ער-שיינט דיא קריעגס-שטייער ווירקליך אלס האכסט אונגערעכט, וועסהאלב דאס געלד דען איינצעלנען געמיינדען צוריקגעגעבען ווערדען זאללטע. דער קולטוס-מיניסטער בעמיהט זיך יעדאך נאכצוווייזען, דאס יא דיא קריעגס-שטייער איינענטליך גאנץ איים-געהאבען אונד ערסט פאן אנדערעם געלדע איין שולפאנד געשטיפטעט וואורדע, דען זיינע מאיעס-טעט אלס „שטאאטספאנד" אונד אלס „אונטהייל-באר" ערקלערטע. פרייליך קאננטע מאן דעם קול-טוס-מיניסטער אנטווארטען: דער שולפאנד וואורדע יא נור צו דעם צוועקע פאן דען יודישען פערטריי-ענס-מעננערן בעוויללינט, דאמיט דיא קריעגס-שטייער איינגעהאבען ווערדע. נאכדעם יעדאך דיא קריעגס-שטייער איינע אונגערעכטע וואר, זא וואר עס אפפענבאר עבענזא אונגערעכט, דיא יודען צור ערריכטונג איינעס שולפאנדעס צו נאטהיגען, וועס-האלב מאן דיא וויינשע דער ארטהאדאקסען גע-פאדערטע טהיילונג דעננאך פארנעהמען זאללטע. — וויא געזאגט, מאן קאנן דיא זאכע נאך רעכטס אונד נאך לינקס דרעהען. אים זא אינטער-עססאנטער ווירד עס זיין, דיא פערשידענען אנזיכ-טען אנצוהארען, דיא היעריבער אים רייכסטאגע זעלבסט צום אויסדרוקע געלאנגען ווערדען!

*) (דער בעריכט דעס קולטוס-מיניסטערס.) הער פאן טרעפארט בעמיהט זיך אין זיינעם אן דיא רעפרעזענטאנטען פערטהיילטען בעריכט איף דיא ענטשטעהונגס-געשיכטע דעס שולפאנדעס, אים דעססען „אונטהיילבארקייט" נאכצו-ווייזען. דאס איהם דיעס ניכט גאנץ נאך וואונש גע-לונגען איזט, געהט דייטליך איס דער טהאטזאכע הערפאר, דאס זאוואהל דיא איסערסטע לינקע אלס אויך דיא „פראגמאטישע אפפאזיציאן", יענע אויך יעדע דיעזער פארטייען אין אנדערער וויזע, פיר דיא פארנאהמע דער טהיילונג זיך אויסשפראכען; אללייז הערר טרעפארט וויל אויך דיא „אונמאגליכקייט" דער טהיילונג נאכווייזען, אינדעם ער אונטער אנ-דערעם זאגט: „איך אלס קולטוסמיניסטער ווייס עס אם בעסטען, דאס גאנץ פעסטע פארטייען אונטער דען אונגארישען איזראעליטען נאך גאר ניכט בע-שטעהען. איינע געמיינדע, דיא הייטע ארטהאדאקס איזט, קאנן שאן מארגען איינע קאנגרעס-, שטאטוס-קוואָ- אדער ספרדים-געמיינדע זיין, איינע געמיינדע ווידער, דיא הייטע צור קאנגרעס-פארטייא גע-הארט, קאנן שאן מארגען איהרען אנשלוס אן דיא ארטהאדאקסען אי' ז' וו' פאללציעהען. הייטע בע-שטעהט אין דיעזעם אדער יענעם ארטע איינע איינ-ציגע געמיינדע, מארגען צערפאללט זיא וויא איין צערשמעטטערטעס גלאז אין פערשיעדענע שטיקע. איין שטיק פאללט דער קאנגרעס-פארטייא אין דען שאס, דאס אנדערע שטיק שליעסט זיך דען ארטהא-דאקסען אן, דאס דריטטע שטיק געהט צו דען ספרדים איבער, וועהרענד דאס פיערטע שטיק מיט דער בעהייפטונג אויפטריטט: „איך ריהרע מיך ניכט פאם אלטען פלאטצע, איך בלייבע וואס איך וואר, איך בין שטאטוס-קוואָ!" העטטען דיא איזראעליטען נאך איינע פארטייען ערפינדען, דא ווירדען נאטיר-ליך אויך דיא איינצעלנען געמיינדען אין נאך צאהל-רייכערע שטיקע צערפאללען. אללייז עס בלייבט יא ביי דיעזעם נאך אימער ניכט. דיעזע ברוכשטיקע איינער פריהער איינהייטליכען געמיינדע וועכסעלן יא אלסבאלד איהרע ראללען מיטאיינאנדער. דיא קאנגרעסלער ווערדען ספרדים, דיא ספרדים ווערדען קאנגרעסלער; דיא ארטהאדאקסען ערקלערען זיך אלס שטאטוסקוואָ, וועהרענד דיא שטאטוסקוואָ-לייטע מידע ווערדען, איף איהרעם „אלטען פלאטצע" צו בלייבען אונד ווערדען איינמאל צור אבוועכסלונג ארטהאדאקסען. אונטער זאלכען אומשטענדען ער-שיינט דענן דאך דיא טהיילונג דעס שולפאנדעס אויך איים דעם גרונדע אונמאגליך, וויל פעסטשטע-הענדע פארטייען גאר ניכט פארהאנדען! — דיעזע אויסאיינאנדערזעטצונג דעס הערין קולטוס-מיניס-טערס איזט וואהל רעכט וויטציג אונד אינטערעססאנט אבגלייך ניכט פאללקאממען ריכטיג, דא דאס „לייפען פאן איינער פארטייא צור אנדערן" דאך ניכט זא הייפיג פארקאממט, וויא דער מיניסטער דיא זאכע שילדערט. איבריגענס גלייבען וויר, דאס עבען דיעזער „לייפעריא" איין ענדע צו מאכען, דיא פער-טהיילונג דעס שולפאנדעס זעהר צוועקמעסיג וועהרע. הייטע צום ביישפיעל האט יעדע פארטייא אינטערעס-סע דאראן, מאגליכסט פיעלע געמיינדען צו געווינגען, נעהמען וויר יעדאך אן, יעדע פארטייא האט בע-רייטס איינען „בעשטיממטען אנטהייל" דעס שול-פאנדעס אין פיר אללעמאל צוגעוויעזען ערהאל-טען, פאן וועלכעם זיא איהרען געמיינדען סובווענ-ציאָן א' ז' וו' געבען מיסטע. ווירד דיעזע פארטייא דאנן שטרעבען, דאס זיך איהר איינע נייע געמיינדע אנשליעסע? געוויס ניכט, דא דיעזע געמיינדע איהר נור אלס „מיטעססערין" אים שולפאנדע ערשיינען ווירדע. —

נעשעפטסבעריכט

פעסטער פרייזע.

נעטרייד-געשעפט. פאן ווייצען וואר געס-טערן וועניג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר שוואך. 8000 מטצר' וואורדען פערקויפט.

ווייצען טהייס 300 מעטצר' 77.3 קילא 14.45 גולד. 700 מעטערצטר, 77. קילא 14.35 גולד. 800 מעטר-צטר' 76.4 ק' 14.35 גולדען. 700 מטרצ' 76.3 קילא 14.— גול. — 300 מטרצ' 76. קילא' 14.25 גול. 200 מטצ' 76. ק' 14.07½ גול. 700 מטרצ' 75. ק' 14.25 גולד. — 100 מטרצ' 77. קילא 14.25 גולדען, 500 מטרצ' 78.5 ק' 14.20 גולד. — (אללעס פער דרייא מאנאטע.)

קארן 10.95—11. גולד.

גערסטע: 8.50 גולד.

האפער 7.72½ גולד.

ווייצען פער פריה-יאהר 14.40—14.45 גולד.

האפער פער פריה-יאהר 7.15 — 7.70 גולד.

קוקורוץ באנאטער פער מאי-יוני 1880, 9.02½— 9.05 גולד.

פעסטער שלאכטפיעה-מארקט. ביי"א דעם אם 1-טען ה. ט. היער אין פעסט אבגעהאלטענען וואכען-מארקטע וואורדען 1716 שטיק גראס- אונד 1867 קליין-פיעה צו מארקטע געבראכט. היעפאן וואורדען פערקויפט: 22 שטיק שטיערע, פער שטיק פאן 98 — 117 גולדען — 847 אכסען דאס פאאר פאן 120 — 340 גולד. 1055 קיהע, דאס פאאר פאן 150 — 215 גולד. 249 מעלק-קיהע דאס שטיק פאן 68 — 115 גול. 43 שטיק ביפפעל, דאס פאאר צו 120—210 גולד., 656 שטיק קעלבער, דאס שטיק פאן 12 —17 גולד. 1211 שטיק לעממער דאס פאאר 4 — 7 גול. — פרייזע פער 100 קילא: אכסען-פלייש 50 — 54 גולד. — קוה-פלייש 46—53 גולד., קאלב-פלייש 60 — 80 גולד. — ביפפעל-פלייש 47—49 גולד. —

לאטטא-ציעהונג פאם 3-טען מערץ 1880.

בריגן 73 30 27 14 37

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

קאנקורז.

אן דער היעזיגען ארטהאדאקסען איזראעליטי-שען געמיינדע איזט פאן ר"ח אייר הבע"ל דיא שטעללע איינעס שו"ב שני קורא ובע"ת, דער צו-גלייך דאס שמשות פערזעהע, צו בעזעטצען. וואכענ-געהאלט 5 גולדען, פרייע וואהנונג אונד נעבענ-איינקינפטע. — בעווערבער וואללען איהרע צייגניס-סע איבער ביזהעריגע פערוועגדונג אונד קבלות פאן אנערקאנגטען ארטהאדאקסען ראבבינען נעבסט פא-מיליען-אייסווייז איינזענדען אונד זיך איף איינלא-דונג איינעם פראבע-פארטראגע אונטערציעהען. נור דעם אקצעפטירטען ווערדען רייזע-שפעזען פערגיטעט.

טאקאי, י"א אדר תר"ם לפ"ק.

(2—2) הערמאן ציגער, פארשטעהער.

כשר יין של פסח.

אפפערירט צו דען הערגנאהענדען אסטערפייער-טאגען, זעהר פרייזווירדיג דיא פירמא

לאזאר בערגער עט זאהנע, דיינדיש, (Gyöngyös)

שטאציאן דער קאנאל' אונגארישען שטאאטסבאהן.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע	האלליטער פר. הקטאל	פער 100 קילאגראמם
ווייצען בער באנאטער	—	————
"	75	13.90—14.05
"	76	14.10—14.20
"	77	14.30—14.40
"	78	14.45—14.55
"	79	————
"	80	————
טהייס	74	————
"	75	14.—14.10
"	76	14.20—14.30
"	77	14.40—14.50
"	78	14.55—14.65
"	79	————
"	80	————
פעסטער באדען	74	————
"	75	13.75—13.95
"	76	13.95—14.05
"	77	14.20—14.30
"	78	14.35—14.40
"	79	————
"	80	————
וויעסעלבורגער	74	————
"	75	————
"	76	14.—14.10
"	77	14.20—14.30
"	78	14.40—14.50
"	79	14.55—14.65

פריכטע	האלליטער פר. הקטאל	פער 100 קילאגראמם
קארן	72	11——10.85
גערסטע מאלץ	62	9.50—8.60
גערסטע פיטטער	62	8.25—8.—
האפער	41	7.90—7.65
קוקורוץ באנאטער	—	8.70—8.65
אנדערער	73	8.60—8.55
הירזע	—	7.40—7.85

טערמינע		פער 100 קילאגראמם
ווייצען	פער אקטאבער	—.—
"	"	—.—
"	פריהיאהר	14.40
קוקורוץ	"	9.02
גערסטע	"	—.—
האפער	"	7.70
"	"	—.—
רעפס	"	—.—

באללען-מעהל	פל.	קר.
נומער 0	24	50
" 1	23	70
" 2	22	90
" 3	22	—
" 4	21	30
" 5	20	30
" 6	19	20
" 7	18	80
" 8	18	20
" 8½	17	20

דער באללען צו 100 קילאגראמם מיט זאק

שפיריטוס	פל.	קר.
אלטע פעטהארע פיטהעקטע	37	75
נייע " קארטאפעל	35	50

קורז-טאבעללע פאם 4. מערץ.

נעלד-קורז

	פל.	קר.
זילבער-אגיא	100	—
דוקאטען	5	58
עסטערר.-אונגארישעס 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פראנקס)	9	46
נאפאלעאנדאר	9	46
דייטשע רייכסבאנקנאטען	58	15
20 מארקשטיק	11	57
פאפיער-רובעל	1	25

לאזע.

	פל.	קר.
1851-ער 4 פראצענטיגע שטאאטס-לאזע	122	50
1860-ער " גאנצע	128	25
דעטטא " פינפטעל	131	—
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	171	30
דעטטא 50 "	170	—
טהייס-רעגולירונגס	29	—
טירקען-לאזע	18	—
קרעדיט-לאזע	179	—
קלארי-לאזע צו 40 גולדען	43	50
דאנוי-דאמפשיפפאהרטס-לאזע	107	—
אינסבריקער לאזע	25	—
רודאלפסטיפט לאזע צו 10 גולדען	17	50
קראקויער לאזע " 20	20	—
אפנער לאזע " 40	43	25
פאלפי לאזע " 10	43	—
קעגלעוויטש-לאזע " 10	18	50
סאלם-לאזע " 40	51	75
וואלדשטיינער לאזע " 20	22	—
סט.-גענאיס לאזע " 40	44	50

לאזע.

	פל.	קר.
[illegible] לאזע צו 20 גולדען	—	—
טריעסטער לאזע " 100 "	122	—
דעטטא " 50 "	62	50
וואלדשטיין-לאזע " 20	33	—
ווינדישגרעטץ- " 20	37	75
אונגארישע פרעמיען-לאזע צו 100 גולד.	113	25
דעטטא צו 50 גולדען	111	50
וויענער לאזע	120	—

ווערטה-פאפיערע

	פל.	קר.
אונגארישע גאלד-רענטע	100	—
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	89	—
טעמעשוואר-באנאטער	88	—
זיעבענבירגישע	88	25
גאליציש	97	75
בוקאווינער	97	—
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	117	50
ווינצעהענט-אבלאזונגס-אבליגאציאנען	91	25
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באדענ-קרעדיט צו 5 איינהאלב פראצענט	102	—
דער אונגארישען היפאטהעקען-באנק צו 5 פראצענט	93	—
דער אונגארישען אללגעמיינען באדענ-קרעדיט-אנשטאלט צו 5 איינהאלב פראצענט	95	—
דעטטא צו 6 פראצענט	101	50
דער פעסטער קאממערציאל-באנק	102	—
דער [illegible]	80	—
דער נארד-אסטבאהן	141	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1880. — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard

דא ד ווארנען דורכשטען. אין רומענען ווארדאס פערהעלטנים פאסט אומגעקעהרט. דיא ווערען בעצייכנט דורך „בירגערליכען" רעכטע ווענגער בע-שרענקט, דא זיא אבער אלס „אדעל" אנגעזעהן אונד האנדעל טרייבען דורכשטען; דאגעגען אבער אללטע רומענען פאן אירגענד אינגער „פאלטשען" בע-רעכטיגונג דער ווערען אין קיינער ווייז עטוואס ווייס-סען. נון איזט אללעס קלאר. דער האנדעלס-פערא-טראג זבערט דען ענגלישען אינטערטהאנען אין סערבישעס אדער רומענישעס געבעטע נאטורליך נור דיא „בירגערליכען" רעכטע. נכט אבער אוך דיא „פאלטשען", דא דאך אין פרעמדער אינטער-טהאן אין סערבען אדער רומענען קיין פאלטשער „עהרער זיין אונד קיין שטאאטס-אמט בעקליידען קאנען; אין סערבען אללא, וא עס זיך אוס דיא „בירגערליכען" רעכטע דער ווערען האנדעלס, ווערע דיא גאנצע פראגע געלאזט, ווענן דיא ווערען אינ-פאך אונטער ענגלישען שטען זיך בעגעבען, אין רומענען ערדאך, וא עס זיך פאך אנגעזעהן אס דיא „פאלטשע" עמאנציפאציאן האנדעלטע, אך דיעזע דראפס דעס ענגלישען האנדעלס-פערטראגעס נכט צו ערייכען, העטטען זיך דיא ווערען אין רומענען אונטער ענגלישען שטען בעגעבען, דא „ווערען זיא אלס אונטערטהאנען אינעס פרעמדען שטאאטעס עדסס נעווים פאן ווערעס „פאלטשען" העכט אוס-נעווארפסען.

(פ ר ו ר ם של מ צ ר ו ם.) עס ווירד פעלען אונערער לעזער אינבעדאנגט זיין, דאס דיא „ווען אין נעוסטען אין דעם מאנאטע אדר צייא פרוים דאבען, דען צייטען פרוים דאבען זיא נעגע-לדך אם 27-טען אדר, ווייל אללען נון דער דיא נע-שיכטלעך בעדייטונג דיעזעס „פרוים של מצרים" אונזערע לעזערן מיטטהיילען, דא זיא פעלען אונ-טערעסאנט זיין דורכשטע, עס „אר אם אדרעס 150 (אלזא פאר 350 אדרעסן). אלס דער בעדייטונג ד דיר אבן זמרה דאבבעער אין דאיא „אר." דא שיעבטעס איזע נראסע נעפאהר אינער „ווען דיזע-טערן דיעזער געמיינדע, דער דאמאליגע „ווע-דאנ" פאן נעוסטען נאמענס „אחמד שטן" „ווערכער אינער דער אבער-דערשאפט דעס סולטאנס שטאנד מאכטע אינגן פלאן אין נעוסטען פאן דער טרייא דאנד אונד זיך צום ווערכסטעטטע נון „ווערד-שעד צו מאכען. דער סולטאן דאמאלס אינגן „ווישען שאטע-מיסטער, נאמענס אבדרס דע „אסטרא, „ווערכער אויך דיא אבער-אייפערכט בער דיא פרעגונג דער נאדר-מינגען דאמאלס. דער נעוסטע „ווע-דאנ" אחמד שטן פערלאנגטע נון פאן דעוגנען „ווישען מינע-ווערטאר, דאס ער דיא מינגען מיט דעם נאמען „אחמד שטן" אונד נכט מעהר מיט דעם נאמען דעם סולטאנס פרעגען דאס-

סען אללא. ר אבדרהם וואר אבער דעם סולטאן טרייא. דאך פרכטעטע ער זיך, דעם „ווערען „ווע-דאנ" צו „ווערשפרעכען. ער גאב דאהער שריבאר נאך אונד לעס זיך דען בעפעהל דאצו שריפטליך פאן אחמד שטן אינשטעללען. דאריא פלכטעטע זיך ר אבדרהם פאן נעוסטען אונד אללטע נאך קאנס-טאנטינאפעל, אים דעם דאמאליגען סולטאן סולי-מאן דיא אנזייג פאן דעם רעאלטיאנערען טרייבען זיינעס נעוסטשען „ווע-דאנס צו מאכען. דורך דיעזע רעכטסטיטע אנזייג בים סולטאן קאנגטע אך דער סולטאן רעכטסטיטע מאפרעגעלן נעגען דען נעוסטשען „ווע-דאנ ערגרייפען. אחמד שטן זאה נון, דאס זיין פלאן דורך דען „ווישען מינגע-דרעקטאר פערנכטעט ווארדע. ער אללטע דאהער זיינען צאהן צו דען אבדרהמען נעוסטשען „ווען אים-לאססען. ער ווארד אללע פרייהייט אונד פערוארנטע דעם ר אבדרהם אין דען קערקער אונד ערלייב-טע דעס פאלקע. דיא „ווע-דאנס" אנגעגען אין קאיא צו פלנדערן. אבער אינער „ווע-דאנס" אבטע-נעבער מאכטע אין אפגעלראם. דאס עס שאדע ווערע, דאס פערמאגען דער „ווע-דאנס פאס פאלקע ווכען אס-לאססען, דא עס דער „ווע-דאנ" ווערכסס נעדמען אונד גרייפען לאנגטע. אחמד שטן לעס דערוייל דאס פלנדערן פערבעטען. לעס זאדאנן צוואלף דער אנגעזעהענען אונד פאנעהמען „ווען אים דא אין אין „ווען פאלאסס בריגגען, אונד פערלאנגטע פאן אנגען פעלד מללאנען. דא ער דאנסס אללע „ווען דאמטס „ווערען אונד קינדערן אינבארמהערز-ציג אומבראכטען לאססען „ווערד. דיעזע 12 „ווען, אונטער „ווערכען אך דער דאבבעער ר דיר אבן זמרה „אר. „אדרעס גלייך אינגעשפערט אונד אלס פאאנד (מיסעל) צוריקבעדאלטען. דאס „ווענ אונד בעטטען דער „ווישען נעמיינד אים נאכדרוק אונד אופשרייבען בעאנטווארטעט דער „ווישאמט מיט נאך שטרענגערען דראהונגען. — דיא „ווען האטטען זיך נון אן נעמאנען „ווענ הילפ צו „ווענדען אונד מיסטען בים אלטען אונד בעקסטען מיטטעל נוישפען

נעמליך „ווים נעבעטע צו נאטט. דער נריין ר שמאל פרללא אומגעלטע ווממטרכע אונמע-היג קינדער, „ווערכע אומגעבראכט „ווערדען זאלל-טען, אים נעגעטען אין „ווענ אינגעגען מיט נאך אונד דעוגנס אומגעפאלדע „ווענ דער אונטערד-נען קינדער „אר זא ווישטעדנד. דאס ווערכסס שטעגע בר „ווכט „ווערדען מיסטען, אונגעווישען דאס-טען דיא נעלד-נאמטלע אינע בעדייטונגע סומטע ביזאמטענגעבראכט. נעגען דאסס צו אחמד אונד באסטען אירן. פאלליפ „ווענסטענס דיעזע סומטע אונגעדעטען, דא אבער דיעזע סומטע דיים דען נעגענסטן טהיל דער פאן אחמד נעפאהרדערטען נראסען סומטע אומבראכט. דעס זיין פערדערטער

אונגען אין אנדערען נעשיק אלס אין שאנען, בייא דעס דעגערנונגס-אנטרטטע דעס פאשיגרעטען קאנגס דאן מאנגעל (אים יאהרע 1495) דעגסען דיא „ווען אין אפרי-נאר ווערדע אין. דאן מאנגעל שענקטע אונאאנגס דען „ווען דיא פרוים אונד שפערלטע וא אנגעגנדר דער נעגענסטן שפרעכ-נאהרונג מיט דען אנגרייפען בעוואפנעטן דעס לאנדעס נוישר. ער האט יואנד אינגעס ווידען, נאמענס „אבדרהם נכות, אינגע יואנד שפעלנגען אים שפאטטע גע-נעגען, (דערער ר אבדרהם נכות איזט דער פערפאססער פאס „ספר הויכסן.)

אבער דאס גלוק, דעסען זיך דיא „ווידען אינטער דאן מאנגעל צו דעפייטן דאטטען, „אר נכט פאן לאנגער דייער. דאן מאנגעל הייראטעטע דאריא דיא רעשטעטע טאכטער דער שפאנישען קאנגין איזאבעללא, „ווערכע דיא אים שפאנישען אים יאהרע 1492 פערגעבען דאטטע. דיעזע ערקלערטע נור דאנן אין דיא דייראט צו „ווערדען, „ווען דאן מאנגעל אללע „ווידען אים דייראטע אינגע לאנדע פע-ריינטע. — נאך אינגע דענגען בעראטונג מיט אינגע מינגסטע-אים נגנ ער אין דיעזע בעדינגונג אין, אונד ער פערגיבט אם 24 דעצעמבער 1496 דען בעפעהל דאס אללע „ווידען אינגעראלב עגנדן מאנגעל פערלאססען מיטטען. אנפאנגס פערזנכטע ער דען „ווידען, דאס ער דיא אבגעגעבען לאססען „ווערדע — אלס ער אבער זאה, דאס אללע „ווידען ווערכע אויסזיאנדען אלס „ווי מיטגען „ווארדען. דא „ווארדע ער אויסגאנדעגנלך צאגנע אונד גרייפאט אונגען דיא אנגלוקלידען נוזגעגנס-מיטען „ווידען. דא ער דיא בעאנטווארטונגע נעגאיזאטע מיטגע נכט אים-פרירען לאנגטע, זא לעס ער דען „ווידען אם פסח אללע

אין דער מראם נעשטאנד דאריך אינטער דען נעבאר-גען לאנדאר לקדן דער נאכטע שיעקע, דיא פערלאנגטען דיא לאנדאר אבגעגעבע. דעס בריטטיגטען אינגיזיי-מארס לעגנא, אבער אויך פערלאנגען „ווארדע נכט בע-ווילגנס, דא „ווארדען פערגעבע עכטע דעגס אים פע-דעגטע גלייכגעגס-שפאנטע אונד קנטגע פערגאסטע.

נאך לעגנא דאס נאך אין שיקלנגעגע נאכ-אינגיזיאר, נאמענס קסנגענס, דעגער פערשטאנד עס, ווערכסס דעס שפאנישען לאנגס ל. אין דעס ווייר עכגען אין אריגגס לאסטער נעשפאנגען, צו בעפע-לען אונד אים שיקען אינגיזיאסען. דיא שפאנישען מאראנגען „ווארלשען נעפעלר דעס שפאנישען לאנגס ל. בארגע (אינגע שפאנישע נאלד-לאנגע אים אינגעפעהר 25 גולדען) נעגען. דאמיט דיא נכט מעהר אין דער אינגזיייגיאן דא בעדרכסטיגט ווערדען, לאנד ווארל-טע שאן אינגזיאלדנגען, אבער דיא דאס קסנגענס אונד פערבאט דעס לאנגס, דאס אנגרייפען דער מאראנען אנ-גענדען, (דא דאס אויך פרוהער מראנאס דע מאקיגיי-מארע דעס לאנגס פערגיאנד פערבאטען, דאס לאנגע-נעדר פיר דיא ווידען אנגעגעבען.)

בארד בעראטען דיא מאראנען נוך דורכגעגע-מען, דענן אויך פעלגע דורכקלאנגע „ווארדען. אין דען אינגזיייגיאן אלס קסנגער פערגאסטע. דיא „אדמיי-רשע נגעגגגגיע אין שפאנען פרוהגעגע. דיא „אר-מאגיאן אין דורכשטאר אויך שפאנען אנגעגעבען ווערדע מאן „ווארדע אין שפאנען מיט דער שפרעגונגס-שטע נעגען דיא דורכגעגע אין.

אין אפאנגאל „ווערדע דאסגען דיא „ווידען אונד מאר-

אין דער מראם נעשטאנד דאריך אינטער דען נעבאר-גען לאנדאר לקדן דער נאכטע שיעקע, דיא פערלאנגטען דיא לאנדאר אבגעגעבע. דעס בריטטיגטען אינגזיייגיאר מארס לעגנא, אבער אויך פערלאנגען „ווארדע נכט בע-ווילגנס, דא „ווארדען פערגעבע עכטע דעגס אים פע-דעגטע גלייכגעגס-שפאנטע אונד קנטגע פערגאסטע.

נאך לעגנא דאס נאך אין שיקלנגעגע נאכ-אינגיזיאר, נאמענס קסנגענס, דעגער פערשטאנד עס, ווערכסס דעס שפאנישען לאנגס ל. אין דעס ווייר עכגען אין אריגגס לאסטער נעשפאנגען, צו בעפע-לען אונד אים שיקען אינגזיייגיאסען. דיא שפאנישען מאראנען „ווארלשען נעפעלר דעס שפאנישען לאנגס ל. בארגע (אינגע שפאנישע נאלד-לאנגע אים אינגעפעהר 25 גולדען) נעגען. דאמיט דיא נכט מעהר אין דער אינגזיייגיאן דא בעדרכסטיגט ווערדען, לאנד ווארל-טע שאן אינגזיאלדנגען, אבער דיא דאס קסנגענס אונד פערבאט דעס לאנגס, דאס אנגרייפען דער מאראנען אנ-גענדען, (דא דאס אויך פרוהער מראנאס דע מאקיגיי-מארע דעס לאנגס פערגיאנד פערבאטען, דאס לאנגע-נעדר פיר דיא ווידען אנגעגעבען.)

בארד בעראטען דיא מאראנען נוך דורכגעגע-מען, דענן אויך פעלגע דורכקלאנגע „ווארדען. אין דען אינגזיייגיאן אלס קסנגער פערגאסטע. דיא „אדמיי-רשע נגעגגגגיע אין שפאנען פרוהגעגע. דיא „אר-מאגיאן אין דורכשטאר אויך שפאנען אנגעגעבען ווערדע מאן „ווארדע אין שפאנען מיט דער שפרעגונגס-שטע נעגען דיא דורכגעגע אין.

אין אפאנגאל „ווערדע דאסגען דיא „ווידען אונד מאר-

אירע קינדער „ווענגסטען אונד דיא נעוואלטאם טיפען „ווארזיך ער דיעע אינטער דיא בריסגען פערשטילטע, אלס ער זיך אויך נאך דיעער טהאם אינגעגיינגע. דאס אללע דיעע נייטאקטיטע, שפרינגליגען אונד פערשפרענגען ביא דען „ווידען נכטס נעטטען, „ווען ער דיא „ווידען, „ווילנע זיך עבען אין לינאנען אינגעגאנגען אין דיא קרנגען אינגע-יואנדען, מיט נעוואלט צוריק אין דיא קרנגען שלעגגען — אונד דיא אינדען טיעגע „ווידען מיט נעוואלט נעטטיפט.

שפעטער דאס דאן מאנגעל דיע אונד נעוויסגענס-בוסגע בעקאמען; אבער דיא אינגאל נעשיפגען, „ווען דיא טיפע אויך נעוואלטאם טיפען, אלס ער זיך אויך נאך דיעער טהאם אינגעגיינגע. דאס אללע דיעע נייטאקטיטע, שפרינגליגען אונד פערשפרענגען ביא דען „ווידען נכטס נעטטען, „ווען ער דיא „ווידען, „ווילנע זיך עבען אין לינאנען אינגעגאנגען אין דיא קרנגען אינגע-יואנדען, מיט נעוואלט צוריק אין דיא קרנגען שלעגגען — אונד דיא אינדען טיעגע „ווידען מיט נעוואלט נעטטיפט.

דיעע מאראנען דאבען זיך אויך אויך דאס פער-שפרענגען דעס קאנגס פערלאססען אונד דאבען „ואנד אפפגעלדיג דיא „ווישען נעעטעגע בעפאלגען. אין לינאנען דאטטען נור אינגע נעגאנגע, אין „ווילנע דיא אים אין אנ-דענגען אינגע-יואנדען אפפגעגעגאמטען. אפפלנגען אלס דיא אלס אין דיא קרנגען אינגע

טהאָדאָקסען פֿיר בערעכטיגט. דאָך שטיממע איך
פֿיר דאס „צווייטענס" אים בעשלוססע דער קאָמ-
מיססיאָן. נור ביטטע איך דען העררן קילטים-מיניס-
טער, ביי דען סיבווענציאָנען דען אָרטהאָדאָקסען
שולען מ ע ה ר צו געבען."

דער דעפוטירטע שטעפֿאָן א פ א ט י זאגטע:
„איך שטיממע אויך פֿיר דאס „ערסטענס" אים קאָמ-
מיססיאָנס-בעשלוססע, דאס נעמליך דער יודישע
שולפֿאָנד עבענזאָ ווי דיא איבריגען לאנדעס-פֿאָנדע
ערסט שפעטערהין געפריפט ווערדען זאָלל, אים
איבער דיא רעכטליכע נאטור דיעזער פֿאָנדע ענט-
שיידען צו קאָננען."

ענדליך פֿאסטע דיעזע קאָנפֿערענץ דען בע-
שלוס, נור דאס „צווייטענס" איים דעם קאָממיססי-
אָנס-בעשלוססע אנצונעהמען — אונד זאָמיט ווירד
דיא ליבעראלע פארטייא אים רייכסטאגע דאפֿיר
שטיממען, דאס דער מיניסטער ווייטער דען אינ-
טהיילבארען שולפֿאָנד אינטער זיינער האנד בע-
האלטען אונד ביי פֿערטהיילונג פֿאָן שול-סובווענ-
ציאָנען דיא געזעטצליכקייט דער שולע, דיא פֿינאנ-
ציעללע לאגע דער געמיינדע אונד דיא אינטערעססען
דער אללגעמיינען בילדונג בעריקזיכטיגען זאָלל.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

(קראַנפרינץ רודאלף איזט בריטיגאם!) ענדליך איזט אונזער קראָנ-
פרינץ רודאלף ווירקליך ברייטיגאם געוואָרדען! —
ניכט מיט איינער זאַכסישען אונד ניכט מיט איינער
דייטשען — זאָנדערן מיט איינער בעלגישען פרינ-
צעססין — נעמליך מיט דער טאָכטער דעם בעלגי-
שען קאָניגס-פּאארעס. דיא מיטטער דער בריט,
נעמליך דיא קאָניגין פֿאָן בעלגיען, איזט דיא טאָכ-
טער דעם פֿערשטאָרבענען אונגארישען פאלאטינס
יאזעף — אונד דיא שוועסטער אונזערעס האָנוועד-
אָבערקאָממאנדאנטען ערצהערצאָג יאזעף. — דיעזע
אמטליכע נאכריכט האט טיסא אין דער געסטרי-
גען קאָנפֿערענץ דער ליבעראלען רייכסטאגס-
פּארטייא אים אייפֿטראגע אונזערעס קאָניגס מיט-
געטהיילט. דיעזע בריט, פרינצעססין שטעפֿאַניע,
איזט ערסט 16 יאהרע אלט. דיא אונגארן האבען
מיט דיעזער „פּארטיע" דיא גראָסטע פֿריידע, וויל
אויך דיא בעלגישע קאָניגין איינע טהערעזיגע אונ-
גארין איזט. אונזערע צוקינפֿטיגע קאָניגין איזט אלזאָ
איינע ענקעלין דעס אונגארישען פאלאטינס אונד
דיא טאָכטער איינעס קאָניגס, אין דעססען לאנד דיא
שאנסטע קאָנסטיטוציאָן אונד פֿרייהייט הערשען.

(דיא יודענ-פֿרעססער אין דייטשלאנד אונד איין קאטהאָ-
לישעס בלאטט אין אונגארן.)
זייטדעם אין דייטשלאנד איינע יודענ-פֿיינדליכע
פּארטייא איהרע העטצערייען בעגאָננען, ערשיינען
פֿאסט טעגליך נייע שריפֿטען מיט אנקלאגען געגען
דיא יודען. דיעזע פּארטייא זענדעטע נון איין
פֿערצייכניס אללר דיעזער שריפֿטען אן דיא הויפּט-
ציטונג דער קאטהאָליקען אין אונגארן, דיא בע-
קאננטליך אונטער דעם טיטעל „מאריא-אללאס"
ערשיינט. יענע יודענ-פֿיינדליכע פּארטייא גלייבטע
נעמליך, דאס דיעזעס בלאטט דיעזע שריפֿטען גערנע
עמפפֿעהלען ווירד, דאמיט אויך אין אונגארן דיא
יודענהעטצערייען פֿערברייטונג פֿינדען. דאָך דיעזע
פּארטייא האט זיך ערפֿרייליכערווייזע זעהר געאירט.
דיא ערווערהנטע קאטהאָלישע ציטונג שרייבט נעמ-
ליך איבער דיעזען געגענשטאנד וויא פֿאָלגט: „וויר
קאָננען קיינע שריפֿטען עמפפֿעהלען, וועלכע העט-
צערייען געגען דאס יודענטהום אונד געגען דיא יודען
ענטהאלטען. דא דיעזע געגען דען הויפּטגרונדזאטץ
דעם קאטהאָלישען גלייבענס פֿערשטאָססען, דער דא
לייטעט: „ליעבע דיינענכסטען וויא דיך זעלבסט!"
דער וואהרע קאטהאָליק ווירד ניע יעמאנדען וועגען
זיינעס גלייבענס פֿערפֿאָלגען. ער ווירד זיך דאריין
בעשרענקען, דען קאטהאָלישען גלייבען צו פֿער-
ברייטען. וויא זאָללטע אבער איין גלייבע פֿערברי-
טונג פֿינדען, וועלכער דיא פֿערפֿאָלגונג געגען דיא
אנהענגער אנדערער קאָנפֿעססיאָנען אנשטרעבט?
אין קאטהאָליק אלזאָ, וועלכער דיא יודען פֿער-
פֿאָלגט, שענדעט נור דיא איינענע רעליגיאָן אונד
שאדעט איהר מעהר אלס יע דער אנהענגער איי-
נער פֿרעמדען רעליגיאָן איהר האט שאדען קאָננען;
וויר מאגען דאהער פֿאָן דען דייטשען יודענ-העטצערן
ניכטס וויססען, אונד וויר פֿערדאממען יעדע בע-
שטרעבונג, דיא פֿאָן וועלכער זייטע אימטער גע-
גען דיא יודען געריכטעט ווירד!" — זאָ וויט „מא-
ריאר-אללאס". איינע שאָנערע אנטוואָרט העטטע
קיים יעמאנד יענען דייטשען יודענ-פֿרעססערן
געבען קאָננען. איבריגענס גילט דיעזע אנטוואָרט
אויך פֿיר דען יודענ-פֿיינדליכען אישטאָציי. שאָדע נור,
דאס דיא וואָרטפֿיהרער דער קאטהאָלישען רעליגיאָן
ניכט אימטער זאָ ריכטיג געדאכט אלס „מאריאר-
אללאס". וועלכע פֿערפֿאָלגונגען וואָרען דען יודען
אין דיעזעם פֿאללע ערשפּארט געבליעבען! וויר
מיסטען פֿאָן קיינער „שפּאנישען אינקוויזיציאָן" שפּרע-
כען; וויר מיסטען ניכט נאָך היינטע שוידערנד צו-
ריקדענקען אן יענע „שייטער-הויפֿען", דיא אונזערע
פֿאָרעלטערן האבען בעשטייגען מיססען; אין אונזע-
רער צייט דער אללגעמיינען בילדונג ווירד האָפֿפֿענט-
ליך דיא גראָסע וואהרהייט, דיא „מאריאר-אללאס"
זאָ שאָן אויסגעשפּראָכען, אימטער גראָסערען אנקלאנג
פֿינדען. נור דאנן ווערדען דיא יודענ-פֿערפֿאָלגונגען
איין פֿיר אללעמאל אויפֿהאָרען!

(דיא יודען אין סערביען.)
אים בעלגראד ווירד פֿאָם 7-טען דיעזעס פֿאָלגענ-
דעס טעלעגראפֿירט: „נעכסטענס ווירד דיא גראָסע
„שקופּטשינא" (פּארלאמענט) איינבערופֿען, אים דיא
גלייכשטעללונג אללער קאָנפֿעססיאָנען, נאמענטליך
אבער דיא דער יודען, אויסצושפּרעכען. עס אונטער-
ליעגט קיינעם צווייפֿעל, דאס דיא פֿאָללע יודענ-
עמאנציפּאציאָן אין סערביען אין דיעזער פֿערזאממ-
לונג איינשטיממיג צום געזעטצע ערהאָבען ווירד. מאן
איזט היעצו שאָן דורך דען פֿאָר קורצעם צווישען
ענגלאנד אונד סערביען אבגעשלאָססענען האנדעלס
פֿערטראג געראדעצו געצוואונגען. אין דיעזעם האנדעלס-
פֿערטראגע איזט נעמליך דיא בעדינגונג ענטהאלטען,
דאס אללע ענגלישען אונטערטהאנען, אָהנע אונ-
טערשיעד דער קאָנפֿעססיאָן, דיא אין סערביען וואָה-
נען, אללע רעכטע דער סערבישען אונטערטהאנען
בעזיטצען מיססען. זאָללטע מאן אלזאָ דען יודען
אין סערביען דיא גלייכבערעכטיגונג ניכט איינרייטען
וואָללען, זאָ ווירדען זיך דיעזע איינפֿאך אלס ענגלי-
שע אונטערטהאנען ערקלערען. וואָדורך זיא דיא
גלייכבערעכטיגונג יאָ אָהנעהין, לויט דעם ערווערה-
טען זעהר צייטגעמעסיגען האנדעלס-פֿערטראגעס
ערהאלטען ווירדען!" (אין דיעזען אויסאיינאנדער-
זעטצונגען ליעגט גויים פֿיעל וואהרהייט, אונד ווירד
מאן זיך אין סערביען אויך בעאיילען, דיא גלייכבע-
רעכטיגונג דער יודען אויסצושפּרעכען, דאמיט דיע-
זע ניכט איינפֿאך אינטער ענגלישען שוטץ זיך בע-
געבען! — מאן ווירד אונדעם פֿראגען: וואריס האט
מאן ניכט צים ביישפּיעלע אויך אין רומעניען דיא
גאנצע יודענ-פֿראגע אויף זאָ לייכטע ווייזע לאזען
קאָננען? ענגלאנד האט יא אויך מיט רומעניען איי-
נען האנדעלס-פֿערטראג אבגעשלאָססען, קראַפֿט
דעססען אללע ענגלישען אונטערטהאנען אין רומע-
ניען גלייכבערעכטיגט זינד מיט דען רומענישען
אינטערטהאנען. דיא רומענישען יודען העטטען זיך
אלזאָ עבענפֿאללס אונטער ענגלישען שוטץ בעגעבען
קאָננען, אים דיא גלייכבערעכטיגונג קראַפֿט דעס
ערוועהנטען האנדעלס-פֿערטראגעס צו ערהאלטען;
וואריס אלזאָ וואורדע אין רומעניען פֿאָן דיעזעם
איינפֿאכען מיטטעל קיין געברויך געמאכט? אים
דיעזעס צו ערקלערען, מיססען וויר פֿאָלגענדעס
מיטטהיילען: אין סערביען וואָרען דיא יודען „פּאָ-
ליטיש" אויך פֿריהער שאָן עמאנציפּירט, דאס הייסט:
זיא הייפֿטען זיך ביי פּאָליטישען וואהלען בעטהיי-
ליגען אונד קאָננטען שטאאטס-אמטער בעקליידען.
אללין דיא „בירגערליכע" גלייכבערעכטיגונג בעזאָ-
סען זיא ביז יעטצט ניכט. זיא וואָרען נעמליך בע-
שרענקט היניכטליך דעם האנדעלס, דעם אנקויפֿעס
פֿאָן גרונדשטיקען אונד דער וואָהנונגס-אָרטע. דא
זיא „געזעטצליך" נור אין דער הויפּטשטאדט בעל-

פֿאלליעטאָן.

רעטטונג דער יודען.

(32-טע פֿאָרטזעטצונג.)

דער גוטע, עהרליכע אבּרבנאל, דער דאס, פֿאָן איהם
[illegible] משיח'ס-יאהר אונד יענען טרויגען אויס-
גאנג מיט אשר לעמליין ערלעבט האט, וואר העררליך יעהר
בעשעפֿטיגט, זיינעם גוטען אונד פֿראָממען הערצען טהאט עס
יעהר וועהע, דאס ערלעבט צו האבען, ער הישטעט זיך דא-
הער, אין זיינען ספרים, דיא ער שפּעטער פֿערפֿאסטע, איינע
ווייטערע משיח-בערעכנונג אויפֿצושטעללען.

אבער מיט דעם אונגליקליכען ענדע יענעס „שנת
תשובה" וואר דיא האָפֿפֿנונג אויף דיא באלדיגע אנקונפֿט
דעס משיח קיינעסוועגס ערלאָשען. — דיעזע האָפֿפֿנונג איזט
דען יודען אימטער נאָטהווענדיג אונד היילינג. אים זיי אין
דעם עלענדע אויפֿרעכט צו ערהאלטען, דיא פֿראָממען, וועלכע
זיך מיט דער קבלה בעשעפֿטיגטען, האָטטען דאריום ניכט
אויף, דיעזע האָפֿפֿנונג פֿאָן נייעם אנצורעגען אונד דערען
וואונדערבארע פֿערווירקליכונג פֿאָן נייעם צו פֿערקינדען.
דרייסיג יאהרע שפּעטער ענטשטאנד דאהער איין פֿיעל בע-
דייטענדערעס משיח-טרייבען. וועלכעס פֿערמאגע זיינעס
אויפֿאנגעס אונד דורך דיא דאביא בעטהיילינטען פּער-
זאָנליכקייטען איינען האכסט אינטערעססאנטען פֿערלויף
נאהם. ביא דיעזעם וויכטיגען עראייגניס וואָרען דיא מאר-
ראנען אין שפּאניען אונד פּאָרטוגאל דיא הויפּט-טהייל-נעה-
מער. — וויר ווערדען שפּעטער נאָך דאריף צוריקקאָממען;
וויר וואָללען נור צוערסט דיא לאגע דער מאראנען אין
שפּאניען אונד פּאָרטוגאל שילדערן.

דיעזע אונגליקליכען מאראנען וואָרען אים אינגערן
אונד פֿאָן אויסען געמארטערט אונד געקוועלט. אים אינגערן,
אין איהרעם געוויססען, וואָרען זיא געקוועלט פֿאָן איהרער
צווייזייטיגען, פֿאַלשען שטעללונג. אין איהרעם הערצען
וואָרען זיא יודען. אבער פֿאָר דער וועלט מיסטען זיא נאָך
קאטהאָליש פֿראָממער שיינען אלס דיא ווירקליכען קאטהאָ-
ליקען, זיא מיסטען טעגליך אין דיא קירכע אונד צום נייסט-
ליכען געהען, אביאהל איהנען דיעזע גאנצע קאָמאדיע אין
טיעפֿסטער זעעלע פֿערהאסט וואר. דיא קינדער ערצאָגען זיא
אין „פֿראָממער יודישקייט", וואורדען אבער פֿאָן דיעזען
אימטער וועגען דעם יודעשטיינעס בעטראָגט, וויל זיא
האלב יודיש אונד האלב קאטהאָליש לעבטען, אונד עס
וואר ווירקליך איין וואונדער, דאס איהר געהיימניס ניעמאלס
דורך איהרע קינדער פֿערראטהען וואורדע.

פֿאָרטועהרענד וואָרען דיעזע מאראנען פֿאָן שפּיאָנען
בעוואכט אונד אויפֿגעלויערט. דיא אינקוויזיציאָן וואר אין
איהרעם נאכפֿאָרשען אונערמידליך. וועגן אויך שאָן פֿיעל-
לייכט איין מאראנע ניכט זאָ פֿעסט אים יודישען גלויבען
וואר, זאָ קאָננטע ער דאָך קיין אויפֿריכטיגער קאטהאָליק
ווערדען, נאכדעם ער דאס שענדליכע אונד אבשייליכע טריי-
בען דעריעלבען געזעהען האט. וויא קאָננטע איין מאראנע
דיא קאטהאָליקען ליעבען, וועגן ער זאה, דאס זיא מאנ
טעגליך אונשולדיגע מענשען לעבענדיג פֿערברענגען? דער
אינקוויזיטאָר „לוצערא" האט טויזענדע מאראנען פֿערברענ-
נען לאססען, ער וואר אונערזעטטליך נאך יודישעם בלוטע.
איין וואָנש וואר אימטער: „געבעט מיר יודען צום פֿער-
ברעננען!" — יעדע אנצייגע געגען איינען מאראנען, דאס
ער איינענד איין יודישעס געבאָט בעאָבאכטע, וואר פֿיר

„לוצערא" אלס בעגרינדעטער פֿערדאכט, אונד יעדער פֿער-
דאכט אלס ערוויעזענע שולד, וועלכע אויף דעם שייטער-
הויפֿען געביסט ווערדען מוססטע.

דיא אים אינקוויזיציאָנס-קערקער געפֿאנגענען אונד
געפֿאָלטערטען מאראנען וואָרען געגען דיא קאטהאָליקען
זאָ ערביטטערט, דאס זיא אין איהנען, דורך דיא פֿאָלטער
ערצוואונגענען אויסזאגען — זאגאר נעבאָרענע קאטהאָליקען
אלס איהרע מיטשולדיגען ערקלערטען אונד איבער זיא
פֿאלשע אנקלאגען אויסבראכטען, היעדורך וואורדען פֿיעלע
געבאָרענע קאטהאָליקען פֿאָן האָהעם שטאנדע אונד זאגאר
פֿאָן האָהעם אדעל אלס מיטשולדיגע פֿערהאפֿטעט, געפֿאָל-
טערט אונד פֿערבראנט. דיא פֿערצווייפֿעלטען אונד ראכגיע-
ריגען מאראנען דאכטען זיך: וועגן וויר שטערבען, זאָ זאָלל
דיעזעס קאטהאָלישע געזינדעל מיט שטערבען! — זיא האבען
דאס איהנען צוגעפֿיגטע לייד פֿעררעכערישע פֿערבינען אייגעשטאנ-
דען אונד זאגטען אויס, דאס זאגאר דיעזע אונד נאָננע
אונד יענער גייסטליכע אים געהיימען מיט דען יודען האל-
טען אונד דען קאטהאָלישען גלויבען פֿערשפּאָטטען. דער
פֿערביטטערטע אינקוויזיטאָר ליעס ווירקליך פֿיעלע דיעזער
קאטהאָליש פֿראָממען נאָננען אונד גייסטליכען דורך יענע
פֿאלשען אנקלאגען פֿערברענגען, דען לוצערא האטטע דא-
ביא איינען נעווינן, דא דאס פֿערמאָגען אללער פֿערבראנ-
טען דער אינקוויזיציאָן געהאָרטע.

דיא מאראנען דאכטען זיך, דאס וועגן דיא קאטהאָ-
ליקען איינזעהען ווערדען, דאס עס אין דער מאכט דער
פֿערהאפֿטעטען מאראנען ליעגט, אויך זיא אלס מיטשולדי-
גע צו ערקלערען, זאָ ווערדען זיא זיך היטען, דיא מאראנען
אנצוגעבען, דא זיא איהרע יאכע פֿירכטען ווערדען. אונד